

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

„Marcelijus mums buvo it ne šios žemės palydovas“

2014-04-03

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Kūryba ir likimai

AUTORIUS: Giedrius Genys, Fausta Radzevičiūtė

DATA: 2014-04

1980–1997 metais Vilniaus universiteto literatų būreliui vadovavo poetas Marcelijus Martinaitis. Per septyniolika metų išaugo kelios literatų kartos. Dalis buvusių studentų ir šiandien kultūrinėje spaudoje užsimena apie dalyvavimo tame būrelyje svarbą. Rašytojo, teatro ir kino režisieriaus Vytauto V. Landsbergio prisiminimuose ryškėja M. Martinaičio laikysena, kuri nebuvo matoma viešajame gyvenime.

Prieš ateidamas į universitetą labai gerai žinojau, kas yra Marcelijus Martinaitis, nes tuo metu garsėjo Vytauto Kernagio ir M. Martinaičio tandemas, tų laikų dievai. Ir mes, vilniečiai, stengėmės nepraleisti nė vieno jų koncerto. Kai sužinojau, kad M. Martinaitis ateina dirbti į universitetą, pasijutau pamalonintas, jog tas žmogus, kuriuo labai žaviesi, bus šalia, su juo galėsi matytis, kalbėti. Niekada nesiryžtum eiti, lįsti, ieškoti tokio žmogaus, nes jis paprasčiausiai per didelis. Kaip tu, toks mažas, eisi pas Marcelijų? Galvoju, kad turbūt nėra daug tokio amžiaus žmonių, į kuriuos kreiptumeisi sakydamas „tu“. Visa tai kyla ne iš nepagarbos, o priešingai – iš labai ypatingos pagarbos. Su Marcelijum iki pat paskutinių akimirų turėjau galimybę bendrauti artimai kaip su koku tėvu. Baigę universitetą mes išsibarstėme, išsilakstėme į kinus, teatrus, darbus, politikas ir tik pajutę, kad sulaukę penkiasdešimties metų pradėdame karšti, su bičiuliais nutarėme, jog tą literatų būrelį kartą mums reikia įprasminti. Mano ir Liudviko Jakimavičiaus idėja buvo išleisti poezijos antologiją „Mylėjau“ (2012). Tai sugalvojome Briuselyje, būdami pas Sergejų Kanovičių (vieną iš būrelio narių), kuris dabar ten gyvena. Marcelijus labai džiaugsmingai sutiko šią žinią, sakė, kad seniai reikėjo kažką panašaus padaryti, kad ta literatų būrelį karta išsibarstė, neteko jėgos Lietuvos kultūriniam ir politiniam kontekste. Jeigu ši grupuotė būtų išsilaikiusi ilgiau, būtų labai daug padariusi.

Su M. Martinaičiu, kaip dėstytoju, susidurti beveik neteko, išskyrus ketvirtą kursą. Jis buvo mano diplominio darbo vadovas. Literatų būrelį nariai stengėsi pas jį rašyti apie šiuolaikinę poeziją ir man teko gana formali tema – moderniosios poezijos grafinis vaizdas. Bet paskui ši tema visai įdomiai išsirutuliojo: teko peržvelgti įvairių kartų

poetų, nuo keturvėjininkų iki Vytauto Rubavičiaus, kūrybą. Buvo įdomu atrasti tinkamą nagrinėjimo raktą, stebėti, kokie formos ieškojimai atsispindi tekstuose. Sakyčiau, M. Martinaitis buvo labai neakademiniškas žmogus, dėl to su juo labai lengvai bendravome. Mokėjo prisitaikyti prie žmogaus, prie jo galvojimo, netrikdydavo ir, taip sakant, netempė ant savo kurpalio, leido rašyti tokiu stiliumi, kokį mėgsti. Tad man pasisekė. Atsimenu M. Martinaičio įvertinimą, kai diplominis jau buvo apgintas, sako: „Tai turbūt pirmasis diplominis darbas, parašytas rudnosiukišku stiliumi.“ Man patiko rašyti neakademine kalba, įtraukti kalambūrus, eseistinius pasażus. Prisimenu Marcelijų kaip itin demokratišką žmogų, kuris nesistengė atrodyti kaip guru, išminčius arba vedantis už rankos. Buvo pakeleivis, bičiulis, turbūt dėl to ir atsirado ypatinga pagarba jam. Man net sunku apie Marcelijų šnekėti, kadangi jaučiu per artimą santykį – ne literatūrinės, ne universitetinės ir ne akademinės draugystės, o kažkokio aukštesnio dvasinio bendrumo. Manau, tą paliudytų beveik visi literatų būrelio nariai – Marcelijus mums buvo it ne šios žemės palydovas.

Mes buvome labai aktyviai įvelti į gyvenimą. Prasidėjo Sąjūdžio priešaušris, visi gorbačioviniai, *perestroikiniai* dalykai, buvo galima daug ką padaryti išnaudojant kūrybos terpę: literatūros vakarus, susitikimus... Marcelijus tam pritarė ir mes labai daug važinėdavome po visą Lietuvą. Tai buvo mūsų mokykla – ne už stalo, ne auditorijose, o kartu dardant per miestelius, dainuojant, kalbantis. Kaip visa tai pritempti prie kokių nors moksliskėsių apibendrinimų, kaip vertinu jį kaip dėstytoją? Kadangi daug kalbėdavo apie tautosaką (mėgstamiausias arkliukas, svarstant apie bet kokius poezijos ar prozos kūrinis), visada ieškodavo gilesnių mitologinių motyvų. M. Martinaitis skatino mus domėtis etnokultūra, domėtis ne paviršutiniškai, o giliau, skaitant knygas, įvairius nevisiškai legalius leidinius, kurie pasiekdavo jį iš Vakarų. Visa tai skaitydami turėjome galimybę formuoti kitokią savo požiūrį. Kiek atsimenu, Henriko Nagio, Alfonso Nykos-Niliūno tekstai mus pasiekė būtent tokiu būdu. Apskritai tada Lietuvių literatūros katedroje tvyrojo tokia antisovietinio, ne radikalaus, o gudraus, tylaus pasipriešinimo atmosfera. Dažnai „Filologijos rudenys“ baigdavosi vadovybės iškviėtimu pas prorektorį, į KGB rūmus. Sakyčiau, ne literatūrinis kontekstas, o būtent politinis man ir paliko didesnį įspūdį. Malonu dabar knygoje apie Sąjūdžio pradžia („Sąjūdžio ištakų beiėškant“, 2011) rasti Marcelijų kaip vieną pagrindinių mazgų. Tą žmogų, per kurį, besikuriant Lietuvos Atgimimui, ėjo visi neformalūs ryšiai: plito partizaniška lektūra, užsienio spauda, visokios žinios. Marcelijus buvo neiššaukiančios išvaizdos, mokėjo būti aptakus, niekam neužkliūti. Aš manau, kad sovietinis saugumas jį nurašė kaip tokį kvailėlį ar nerimtą žmogų. Atrodo, nesišakoja, eiluoja visokius juokus apie Kukutį, na, ką tu iš jo paimsi? Juk tai nerimtai atrodo. O būtent toks žmogus ir galėjo daugiausia padaryti.

Į universitetą įstojau 1979 metais. Jeigu teisingai atsimenu, Marcelijus į būrelį atėjo 1980 metais. Rodos, nuo antro kurso jis pradėjo mus globoti. Studijas baigiau 1985 metais, Marcelijus iki pat studijų pabaigos buvo mūsų literatų būrelio vadovas. Turbūt svarbiausias dalykas – kad iš to būrelio išaugo „Sietynas“. Sakyčiau, tai esminis mūsų grupuotės literatūrinis, politinis manifestas, pareiškimas Lietuvai, siekiant laisvesnio žodžio, savirefleksijos, „užkabinant“ žymius, neliečiamus žmones, tokius kaip Vincas Mykolaitis-Putinas, kaip Antanas Vienuolis, kurių biografijose irgi buvo visokių dalykų, laiškų... Nesakyčiau, kad Marcelijus tam darė įtaką ar vadovavo, bet jis buvo sukūręs atmosferą, kurioje galėjai jaustis saugus. Tiek, kiek apskritai tais laikais buvo įmanoma jaustis saugiam. Kai mylimas dėstytojas ir vadovas nebijo, šneka puse lūpų,

bet suprantama kalba, aišku, kad jo studentai nori būti radikalesni ir pralenkti savo mokytoją. Marcelijus buvo labai geras lieptas eiti toliau.

Įsiminė paprasti ir kaimietiški jo paaiškinimai apie literatūros esmę. Įstrigo vienas palyginimas – eilėraščio ir panelės sugretinimas. Eina gatve labai graži panelė, tobulai apsirengusi, pasidažiusi, su *kablukais*, žodžiu, viskas puiku. Meti žvilgsnį – neblogai, bet ta panelė nėra tokia įdomi, kad ilgai spoksotum. O jei ji truputį žvaira, su netyčia nulūžusiu *kabluku*, tai viskas – ta panelė prikaustys tavo dėmesį ir tu jau bėgsi jai iš paskos. Tad koks nors eilėraščio netobulumas, sušlubavimas yra būtinybė, eilėraščio autentika, jo savastis.

Mūsų kurso arba literatų būrelio grupuotę lygindamas su vyresniaisiais (Vaidotu Dauniu, Valdemaru Kuku), sakyčiau, kad jie buvo stipresni akademinė prasme. O mes sekėme Marcelijumi, priėmėme Vytautą P. Bložę, Sigitą Gedą – tai to meto mūsų *kumyrai*. Atsirado laisvo eiliavimo, sąšmoninio žaidimo, autoironijos, grotesko. Norėjom atsiskirti nuo vyresnės kartos ir parodyti savo braižą. Vyresnieji sekė Antano Miškinio, Vytauto Mačernio, V. Mykolaičio-Putino mokyklos tradicija, o mes rėmėmės kitais autoriais. Turbūt vienas esminių atradimų buvo V. P. Bložė. M. Martinaitis jį atvedė į būrelį, V. P. Bložė atvažiuodavo į mūsų literatūrinės vakarones. Vėliau ir individualiai, kai kas net su savo pirmosiomis knygelėmis, vykdavom pas jį. Šis moderniosios poezijos kontekstas mums buvo labai artimas ir pažįstamas iš pirmų lūpų. Jam atstovavo S. Geda, paskui atėjo Vytautas Kubilius – žmonės, kurie, man atrodo, Lietuvos kultūros kontekste atliko labai ženklų vaidmenį ją išlaisvinant iš šampų, baimės, kalbėjimo stereotipais. Į visokius formalius nusilenkimus valdžioms mes žiūrėjom su humoru, susikūrėme gana jaukų klimatą.

Dar vienas sąšmonėje užsifiksavęs kaimietiškas Marcelijaus pasamprotavimas nuskambėdavo tada, kai mes pradėdavome rašyti per daug metafizines eiles. Tuomet jis kalbėdavo ūkiškai, sakydavo, kad kiekvienam poetui reikia cveką į padą įkalti, kad durtų į koją, ir vaikščiodamas atsimintum, jog tau tiesiog žmogiškai skauda. Jis nemėgo abstrahuoto pasaulio.

Prisimenu vieną Marcelijaus palinkėjimą, kurį savo galvoje turbūt nešiosiuos iki gyvenimo galo. Tai palinkėjimas, kurį gavau parengęs pirmąjį eilėraščių rinkinį. Atėjau Marcelijaus palaiminimo ir jis skaitė, skaitė, skaitė tą mano knygelę. Niekada nesakydavo, kad blogai parašei, kad šie tekstai netikę, tą dalį išmesk, bet pasakydavo kokį kalambūrą, po kurio tekdavo gerai pasukti galvą. Turbūt panašiai yra dzeno filosofijoje, kai mokytojas tau duoda mįslę, o tu turi ją išspręsti. Jis man pasakė: „Vytai, tau reikia nusprūsti.“ Aš išėjau ir galvoju, ar man nusigerti? Ką daryti? Kur nusprūsti? Į kurią pusę? Iš tikrųjų šis jo palinkėjimas mane iki šiol lydi kaip paskata neužsibūti kitų atrastuose rėmuose, kitų vėžėse. Vis tiek niekada neslėpiau, kad Marcelijaus poetika, jo mąstymo būdas man buvo ypač artimi. Pirmoje mano knygelėje matyti labai atviras ėjimas paskui Marcelijų. Jis man pasiūlė nusprūsti ir aš iki šiol *sprūstu*.

O koks buvo Marcelijaus vaidmuo literatų būrelyje? Sakyčiau – šypsotis ir laiminti. Jis sukurdavo labai džiugią atmosferą. Vėl norom nenorom pradedi lyginti su prieš mus buvusią kartą, kadangi matėme kitokius jų literatūrinio bendradarbiavimo ar brandinimo modelius. Jų modelis buvo paremtas labai griežta kritika, kuri kartais netgi primindavo sovietinės armijos laikus. Atsimenu, dar prieš pradėdamas lankyti

užsiėmimus pas Marcelijų, su savo poezija nuėjau į tą būrelį, ten buvau taip nutarkuotas, kad neliko jokios sveikos vietos, jokių galimybių pasidžiaugti, jog ir ką nors gera esi parašęs. Gaudavai taip, kaip naujokas, atėjęs į sovietinę armiją. Jų būrelyje apie savo kūrinis išgirdavai visko. Jeigu po to atsigaudavai, galėjai turėti vilties, kad galbūt iš tavo tekstų kas nors dar išeis. Ten, aišku, buvo ir sveikų dalykų. Bet Marcelijus dirbo su džiaugsmo kultūra, džiaugsmingai, ne tiek sureikšmindamas rezultata, kiek patį bendravimą, kūrybos virtuvę, grožėjimąsi. Vėliau sutikau antrą panašų žmogų – Joną Meką, kuris irgi mėgsta žaisti žodžiais, įvairiai juos dėlioti, ekspromptu rašyti kavinėse, siuntinėti laiškėlius draugams. Ir Marcelijus mums akcentavo kūrybinio bendradarbiavimo principą, kad turim džiaugtis, jog visa tai nėra karjeros dalykai, nėra konkurencijos dalykai, kūryba yra buvimo, džiaugsmo erdvė ir tik atsipalaidavęs gali ką nors pasiekti. Man jo kūryba iš tikrųjų labai siejasi su dzeno filosofija. Tik atsipalaidavus įvairūs paradoksai, nesujungiami dalykai susijungia. Nieko nepadarysi, norėdamas labai rimtai ar moksliskai ką nors papasakoti, turi būti šiek tiek vaiku, šiek tiek kvaileliu (toks buvo ir jo Kukutis). Po tokia priedanga buvo lengva ir visokiems rudnosiukams eiti iš paskos, nes tam jau atidarytos durys. Galbūt prozoje dar nebuvo tokio personažo, bet poezijoje Kukutis tuos ledus kiek pralaužė. Jau susiformavo karta, kuri suprato tokį mąstymo būdą, tokias žodžių žaismes.

Labai keista, bet įstrigo kiek asmeniškai detalė. Reikėjo Marcelijų nuvežti į knygų mugę antologijos „Mylėjau“ pristatymui. Paėmiau jį iš sodų, mes važiavome, kalbėjomės ir linksmai juokavome. Paskui pastatėme mašiną, prie „Litexpo“ parodų rūmų buvo didžiulė eilė ir reikėjo šiek tiek paėjėti. Kelyje pasitaikė mažas dvidešimties ar trisdešimties centimetrų laiptelis. Marcelijus, jo nepastebėjęs, užkliūna ir griūva į balą. Matant vieną mylimiausių žmonių tokioj padėty, apėmė toks metafizinis siaubas, kad nieko negaliu padaryti, padėti: bandai jį stverti – nespėji, tada pakeli, apvalai ir jautiesi toks lyg ir kaltas. Paskui, kai jo nebeliko, prisiminiau šį epizodą. Tai buvo keistas, skaudus dalykas, ženklas, kad kažkas nutinka šalia ir tu nieko negali pakeisti. Antras įvykis – kai mes su Ieva Narkute išskridome koncertuoti į Ameriką. Nusileidus Niujorke, gavau žinutę, kad nebėra Marcelijaus. Reikia lipti ant scenos ir dainuoti „O jeigu aš numirčiau, ar turėčiau sviedinuką“. Ir supranti, kad visa tai dabar įgyja kitą dimensiją. Bet paskui vėl atradau džiugesį, kad buvau šalia, kad yra galimybė prisiminti to žmogaus šilumą ir palaikymą. Nors jis mokėjo būti ir kandus, nebuvo visą laiką tik caca lialia. Per knygų mugę išsikalbėjome ir gavau pastabą, kuri man atmintyje išliks ilgai. Apie mus (L. Jakimavičių, Darių Kuolį ir kitus) pasakė po vieną kitą žodį. „O tu, – šyptelėjo, – vis tiek, kaip buvai vaikas, taip ir likai.“ Dėl šio įvertinimo pajutau šilumą viduje. Aš mėgstu vaikų literatūrą, tą pasaulį, jis man artimiausias ir suprantamiausias. Marcelijus labai geranoriškai tarstelėjo, kad neišėjo iš manęs akademiko. Ir tai tiesa, man gera užimti tokią poziciją.

Be Marcelijaus palaiminimo nedrįsdavai knygos nešti į jokią leidyklą. Buvo aišku, jeigu jis parašytų kokią rekomendaciją ar vidinę recenziją, tai knyga pasirodytų. Tačiau kad iki to užaugtum, duodavo laiko. Pavyzdžiui, Valdas Daškevičius pamatė, kad jau gali leisti pirmąją knygelę, tad pirmasis ir startavo. Manau, kad Virginijus Gasiliūnas buvo subrendęs knygai, tačiau pats nepanoro jos išleisti.

Atmintyje išliko nekontroliuojamos gyvosios kūrybos vaizdas, kai turi laiko gyventi su savo eilėraščiu, jį kartais perrašydamas ar pataisydamas. Būdavo, kitame renginyje skaitai jau kiek kitokių eilėraščių. Marcelijus kartais pagirdavo, kad pataisytas tekstas

geresnis. Jis leisdavo augti, nesakydamas, kad reikia pakeisti kokią nors konkrečią eilutę. Turbūt niekada iš jo nesame gavę patarimo nerašyti. Man atrodo, kad tuomet mes susirinkome visiškai ne dėl literatūros, o dėl žmogiškojo, kartais galvoju, dieviškojo faktoriaus – pasitikėjimo, bendrystės (ko šiandieninei Lietuvai labai trūksta), bendruomenės sutelkimo.

Į antologiją „Mylėjau“ teko įtraukti ir Aidą Marčėną, kuris buvo mūsų bičiulis, bet kartu nestudijavo. Jis vaikščiojo aplink universitetą, skaitė ir rašė vaivose, žibutėse bei kitose kavinėse, ateidavo ir į mūsų renginius – „Filologijos rudenyse“ skaitydavo eilėraščius. Kai rengdami antologiją pradėjome dėlioti, kas priklauso mūsų kartai, supratome, kad negalime taikyti vieno formalaus vertinimo – kas buvo būrelio narys ir kas ne. Marcelijus pritarė, kad Aidas buvo mūsų kompanijos narys, laisvasis klausytojas, ar esantis kažkur erdvėje, netoli mūsų. Marcelijus per knygos pristatymą sakė, kad tuomet per šimtas aštuonioliktos auditorijos langus, kurie išeina į Pilies gatvę, matydavo Aidą prie kavinės „Vaiva“ ir jam pavydėdavo, kad šis galys gyventi tikrą poeto gyvenimą, o Marcelijus turis būti kažkur čia, auditorijoje.

Gailiuosi dar dėl vieno žmogaus, kurio neįtraukėme į antologiją. Tai Kęstutis Lenkšas – mūsų kurso draugas, sergantis cerebriniu paralyžiumi. Marcelijus jį gražiai globojo, prižiūrėjo. Pagal galimybes buvo vežiojamas į renginius, įtraukiamas į kitas veiklas. Buvo parodoma, kad poezija yra visų žemė: nėra geresnių, blogesnių, gabesnių.

Neseniai skaičiau labai gražią Liutauro Degėsio esė „Prisiminimų prisiminimai“. Rašoma, kad kai pradedi prisiminti prisiminimus, tau dažnai kažko trūksta, tada ką nors prikuri ir prisiminimai apauga įvairiais priedais ir romantiškomis detalėmis. Bijau, kad ir mano prisiminimai apie Marcelijų gali būti panašūs.

Nuo 1985 metų vyko universiteto organizuojamos literatūrinės vasaros stovyklos Puvočiuose. Ten važiuojome globojami M. Martinaičio. Buvo daug vyno, daug jaunystės ir visa tai nuraibuliuoja į kažkokią gražią, romantišką atmintį, iš kurios negali ištraukti kokios nors faktinės medžiagos. Atsimenu labai keistą susitikimą Puvočiuose. Ten atvažiavo rašytojas Vytautas Petkevičius. Atsitiko taip, kad jis šiek tiek atsipalaidavo ir pradėjo pasakoti tokius dalykus, kurių Sąjūdžio laikais turbūt niekam nebeskelbė, nes jie pasidarė visai nebeherojiški. Prisiminė savo dalyvavimą tam tikruose koviniuose veiksmuose, bet ne Lietuvos laisvės kovotojų, o kitoje barikadų pusėje. Atsimenu, tada mus ištiko šokas – mes pirmą kartą iš arti išgirdome tokias kalbas. Paskui su Marcelijum apie tai kalbėjome. To kalbėjimo esmė – mums duota matyti, bet neduota teisti. Tai buvo ne tik dėl mūsų pačių atsargumo, bet ir tam tikras Marcelijaus gyvenimo *credo*. Šiuo požiūriu jo būta iš esmės krikščioniško. Žmogus be keršto. Man įstrigo, kad mums, jauniems, tuo metu užvirė kraujas, o jis mus sustabdė. Mums norėjosi imti ginklus ir eiti į mūšį, o Marcelijus pasakė, kad mūsų mūšis yra *aukščiau*. Matyt, dėl to jis buvo tikras Sąjūdžio žmogus: pas Marcelijų galėjo ateiti ir komunistuojantis, ir nekomunistuojantis, o jis niekam neišsakydavo aštraus vertinimo.

Iš dėstytojų buvo dar Elena Bukelienė. Atvažiavo ir V. P. Bložė, V. Kubilius. M. Martinaitis stengėsi, kad mes gyvai pabendrautume su rašytojais. Vykdamas vakarinės diskusijos. Jeigu reikėtų atsargiai reziumuoti, manyčiau, kad kalbėjimas apie Lietuvą turbūt buvo svarbesnis dalykas nei eilėraščių nagrinėjimas. Tada tokio pobūdžio kalbos darėsi vis svarbesnės, suvokėm, kad poezija yra būdas šioms mintims išsakyti,

tačiau prieš tai turime patys sau išsigrūninti, suprasti, ką visa tai reiškia. Skaitėme Joną Aistį, Henriką Radauską, kitus poezijos grynuolius ir ieškojome išgrūnintos formos: kas yra ta Lietuvos dvasia, kaip ji pasireiškia, kaip fiksuojama. Buvo akivaizdu, kad Marcelijus tarsi ruošia nepriklausomybininkų kartą. Matyt, turėjo nuojautą, kad tam ateina laikas. Manau, valdžia į tokias grupes turėjo infiltruoti išdavikus. Tad vėliau buvo smagu sužinoti, kad mūsų būrelyje išdavikų nebuvo.

Tikiuosi, kad būrelio lankymas, jame išgirstos pastabos turėjo įtakos ir mano kūrybai. Tai buvo daugiasluoksnis pyragas, sunku pasakyti, kuris sluoksnis labiausiai paveikė. Man asmeniškai V. P. Bložė buvo konkretesnis, drastiškesnis ir naudingesnis formalios poetikos mokytojas. V. P. Bložė dirbdavo su tekstais. Nuvažiavęs pas jį, gaudavai subraukytus rankraščius. Turiu krūvą savo eilėraščių, kurie V. P. Bložės ranka yra perrašyti, perdaryti. Dažniausiai pasirinkdavau trečią variantą, nes negali sutikti, kai kažkas kitas už tave parašo eilėrašį. Bet visa tai irgi gavome Marcelijaus dėka – jis atsivedė savo kartą, savo bičiulius. Kiek girdėjau, Sigitas Parulskis pasigavo S. Gedą ir iki pat S. Gedos išėjimo jie buvo tam tikri kūrybiniai satelitai. O V. P. Bložė lydėjo mane. Mano paskutinė knyga „Persikūnijimai“ jo braukyta, sudėliota.

M. Martinaitis palaikė bendrą kūrybinį foną. Tarsi laikėsi tokios nuostatos: kurkime, džiaukimės, būkime kartu ir nefetišizuokim kūrybos kaip labai svarbaus ir esminio gyvenimo dalyko. Galbūt mums reikės dirbti visai ką kita, tai nebus kuo nors menčiau. V. P. Bložė kalbėjo priešingai, sakė, kad poezija turi būti išgrūninta. Turi viską mesti: gerti, rūkyti, turi palikti savo šeimą ir poezijai melstis nuo ryto iki vakaro. Toks požiūris naudingas, bet negali taip gyventi nuolat. Kartą per metus tokio vienuolyno dozė gal ir pakenčiama. Gyvenimišku požiūriu Marcelijus davė daugiau. Aš manau, jis apskritai akumuliuo visą jaunąją Sąjūdžio kartą. Jie priėmė poetą kaip savą žmogų. Ir dabar matau, kad visos kartos atpažįsta Marcelijų kaip savą, jis neturi kartos „įdago“. Marcelijus buvo ir kaimietis, ir miestietis, ir avangardistas, ir klasikas, ir folkloristas, ir kosmopolitas. Negali jo įdėti į kokią nors lentyną – pernelyg universalus.

Būdamas šalia Marcelijaus jautei jam didelę pagarbą ir nuolankumą, tačiau jis nemėgdavo perdėtos pagarbos, buvo kuklus ir autoironiškas.

Baigęs universitetą nuėjau dirbti į „Lietuvos pionierių“. Tai buvo keistas ideologinis laikraštukas, tačiau galėjome rašyti tai, ką norime. Su jaunesne auditorija mėginau bendrauti taip, kaip Marcelijus su mumis literatų būrelyje. Jau jautėme, kad galime vaikščioti ant briaunos, žinoma, kartais vis tiek reikėdavo aiškintis dėl publikacijų. Pavyzdžiui, dėl Norberto Vėliaus straipsnio, kuris Lietuvos pionieriams aiškino, kaip laikytis kalėdinių papročių.

Marcelijaus įtaka buvo nematoma, bet jautėme ją visą laiką. Buvo saugu žinoti, kad esi iš tos komandos, kartos. Iki šiol su bičiuliais galime būti ideologiškai skirtingose barikadų pusėse, bet, jei yra reikalas, visi susibėgame, susitinkame. Marcelijus buvo jungties žmogus.

Užrašė **Giedrius Genys** ir **Fausta Radzevičiūtė**

